

Kapitalismi kriis ja tööturg

Raul Eamets

Euroopa Sotsiaalne mudel

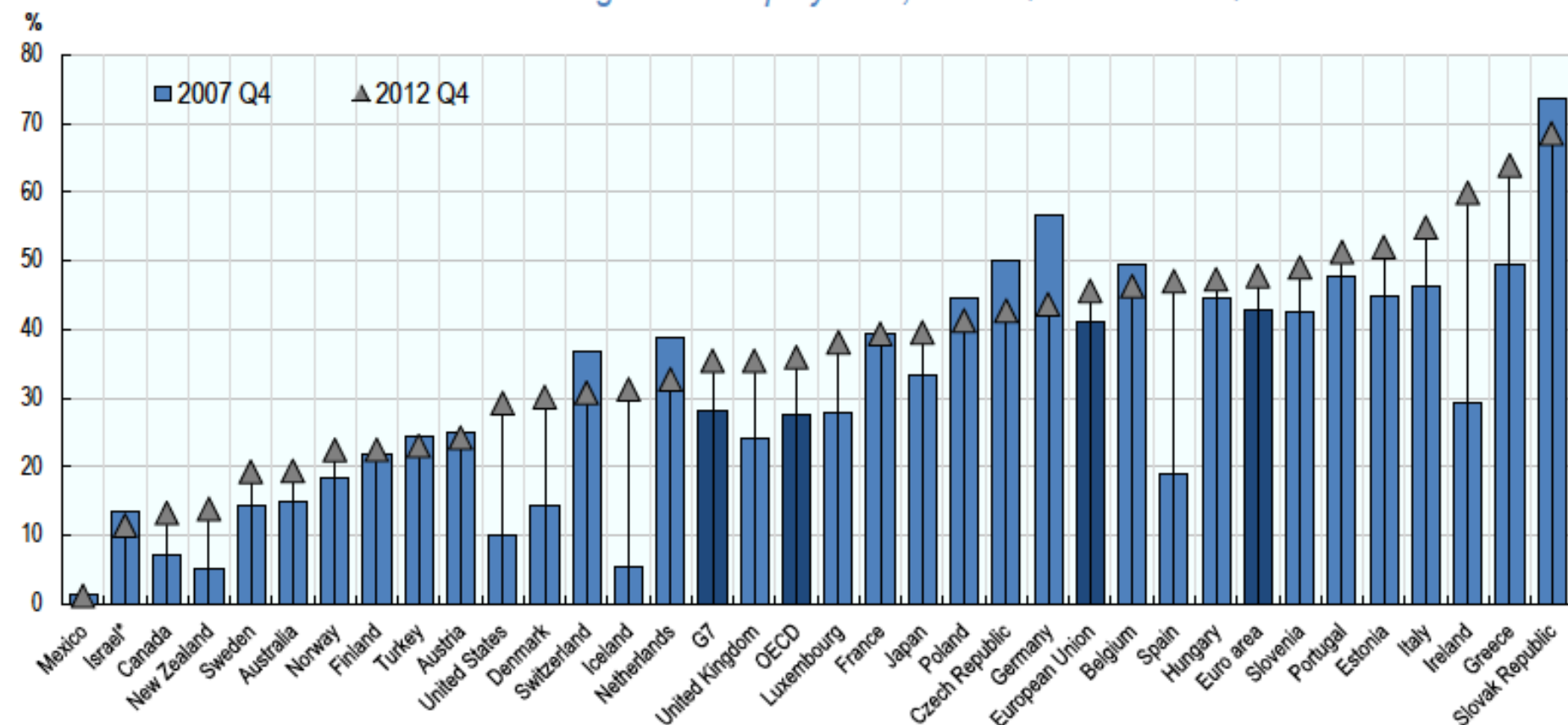
Erinevad sotsiaalsed mudelid

- Põhjamaad FI, NO, SE, DK
- Lõuna-Euroopa PO, SP, IT, GR
- Kontinentaalne GE, AU, NE BE
- Anglo-Saksi mudel IR, UK

The long-term unemployed now account for one in three unemployed persons in the OECD area

Percentage of unemployment, 2007 Q4 and 2012 Q4^{a,b}

Note: Countries are shown by ascending order of the incidence of long-term unemployment in 2012 Q4.

*: Information on data for Israel: <http://dx.doi.org/10.1787/888932315602>.

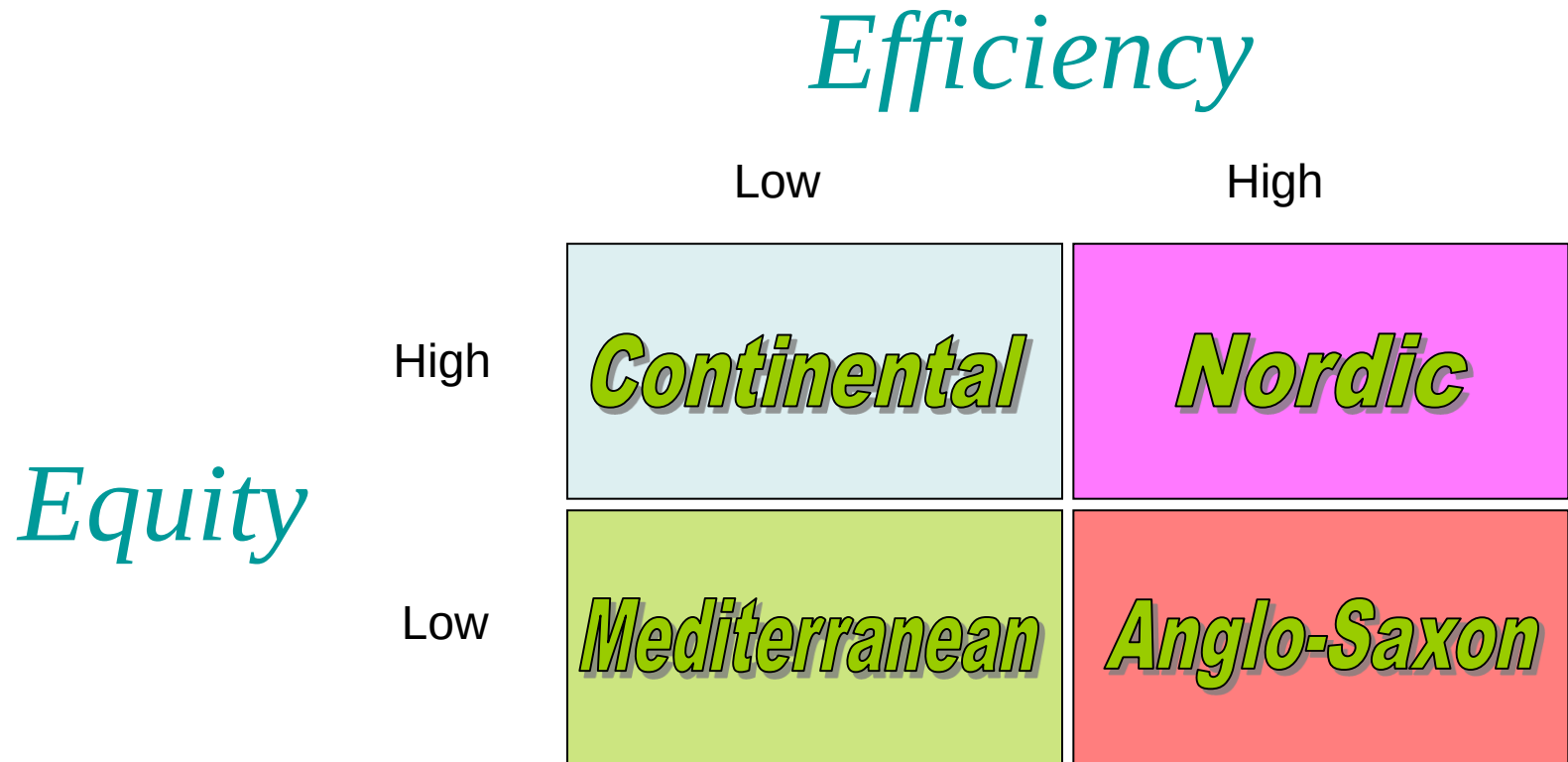
a) Data are not seasonally adjusted but smoothed using three-quarter moving averages. OECD is the weighted average of 32 OECD countries excluding Chile and Korea. For Israel and Portugal, the series have been chained to take into account the breaks in the LFS series of the years 2012 and 2011, respectively

b) 2011 Q4 for Israel.

Source: OECD calculations based on the national labour force surveys. (Cut-off date: 10 June 2013).

The performance of the four models

The Four European Models: A Typology

Trade-off between efficiency and equity.

Põhjamaad

Plussid

- Egalitaarsus, solidaarsus, kaasatus
- Kõrge hõive, paindlik tööturg

Probleemid

- Kasvavad sotsiaalsed kulutused
- Migrandid

Keda vajab tuleviku Eesti tööturg?

Raul Eamets
Tartu ülikool

Kääriku Metsaülikool
10. august. 2013

Tuleviku tööturg?

Millest räägime tegelikult?

- Eesti tööjõu haridustasemest
- Hariduse ja tööturu probleemidest
- Tuleviku trendidest majanduse struktuuris
- Eesti tööjõu prognoosidest

Tööjõud

- Eesti tööjõud suhteliselt haritud
- Tööjõu lahkumine Eestist väiksem (vähemalt naabritega võrreldes)

Samas..

- Rahvastik vananeb
- Sinikraed domineerivad
- Nominaalne palga kasv

on viinud tööjõukulude kiire kallinemiseni

2010	Eesti	EL 27	EL 15
I tase	20%	33%	36%
II tase	51%	45%	41%
III tase	29%	22%	23%

Ametite jaotus (2011)

Valgekraed

Eesti 47%

EL(15) 51%

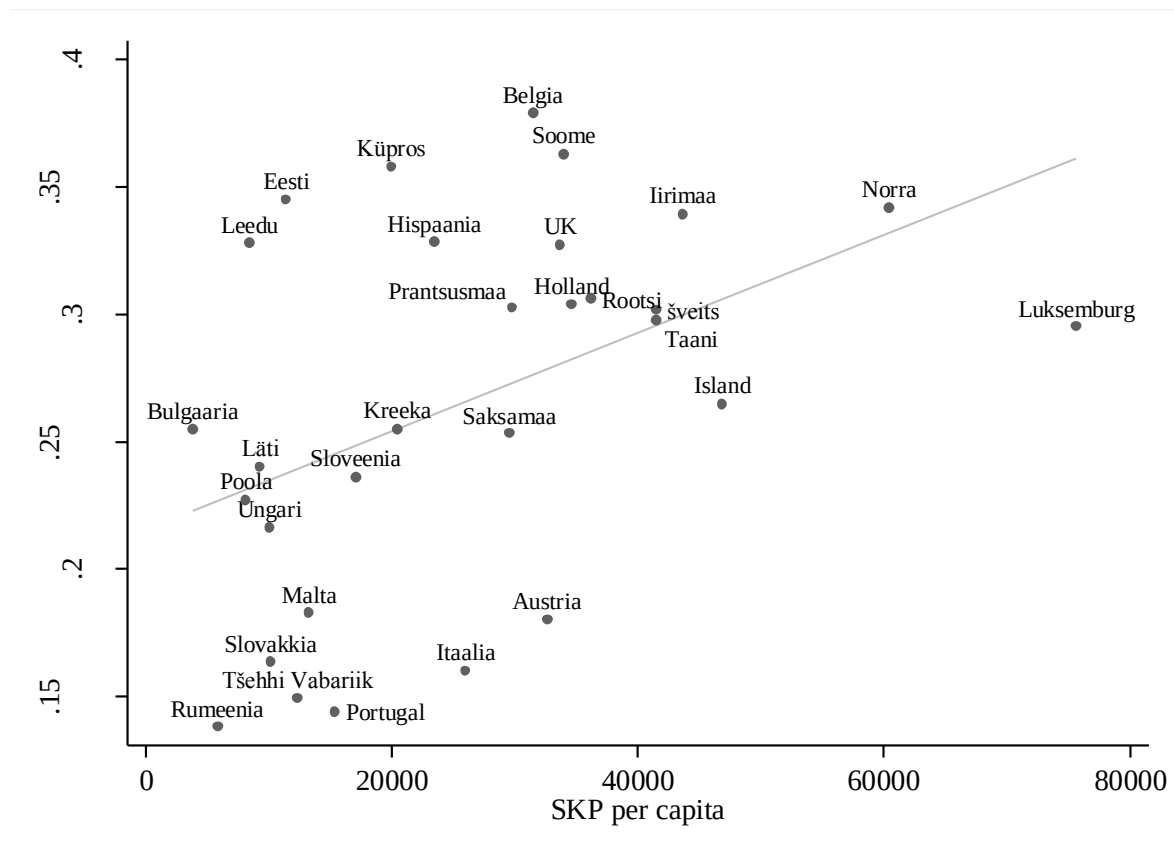

Sinikraed

Eesti 53%

EL(15) 49%

Kõrgharitute osakaal hõives ja SKP per capita, 2007.

*Taani 2004. aasta, Kreeka 2005. aasta andmed

Haridus ja tööturg: Eesti kontekst

Probleemid

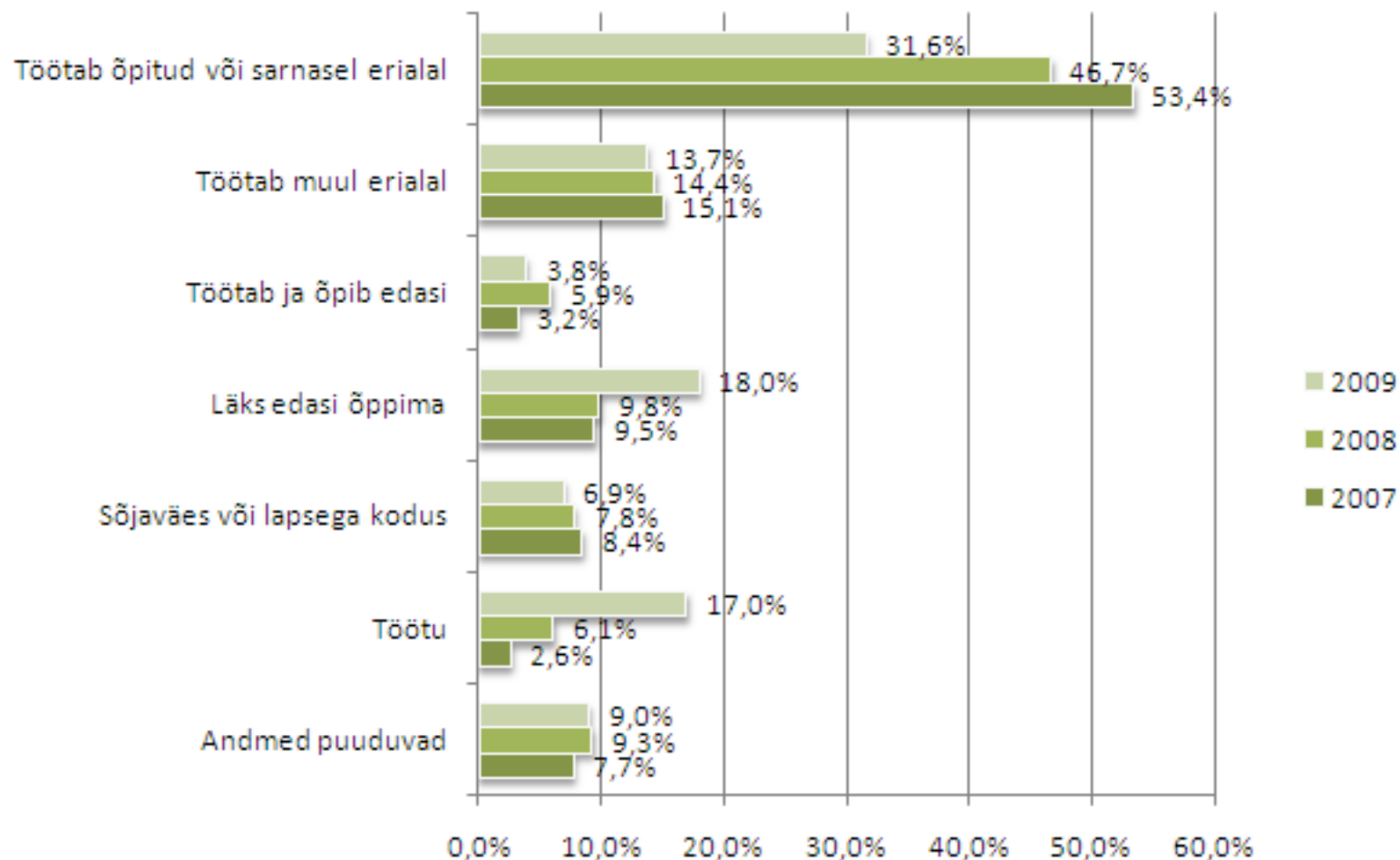
- Haridussüsteemi ja tööturu vastavus
- Hariduse kvaliteet
- Struktuurne töötus eeldab suuremat rõhuasetust täiendkoolitusele

OLEMSOLEVA (AMETIALASE)
HARIDUSÜSTEEMIGA ME KINNISTAME
TÄNAST MAJANDUSSTRUKTUURI

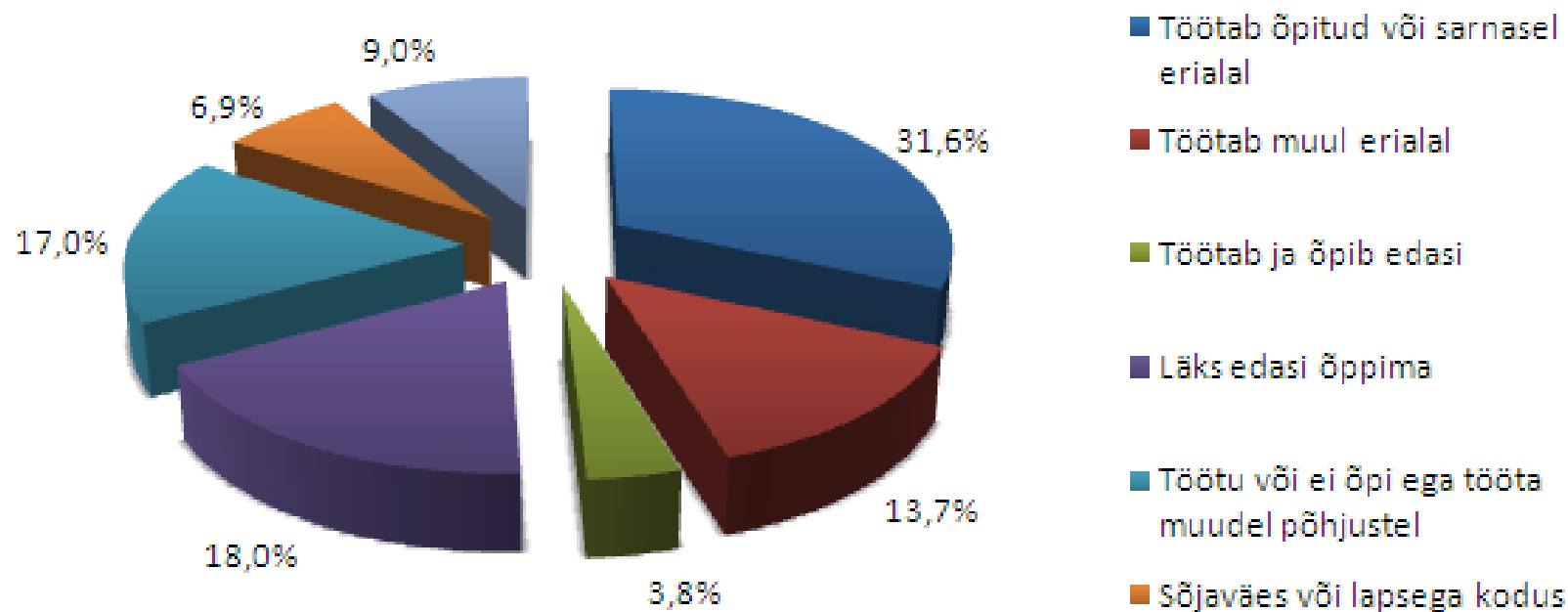
Kõrgkoolide arv

	1990	1995	2000	2001	2005	2009	2011
Õppeasutused kokku	6	26	46	49	39	34	33
Ülikoolid	6	7	15	16	11	10	9
..avalik-õiguslikud ülikoolid	6	6	6	6	6	6	6
..eraülikoolid	0	1	9	10	5	4	3
Rakenduskõrgkoolid	0	18	19	17	21	21	22
..riiklikud rakenduskõrgkoolid	0	8	8	7	8	10	10
..erarakenduskõrgkoolid	0	10	11	10	13	11	12
Kutseõppeasutused	0	1	12	16	7	3	2

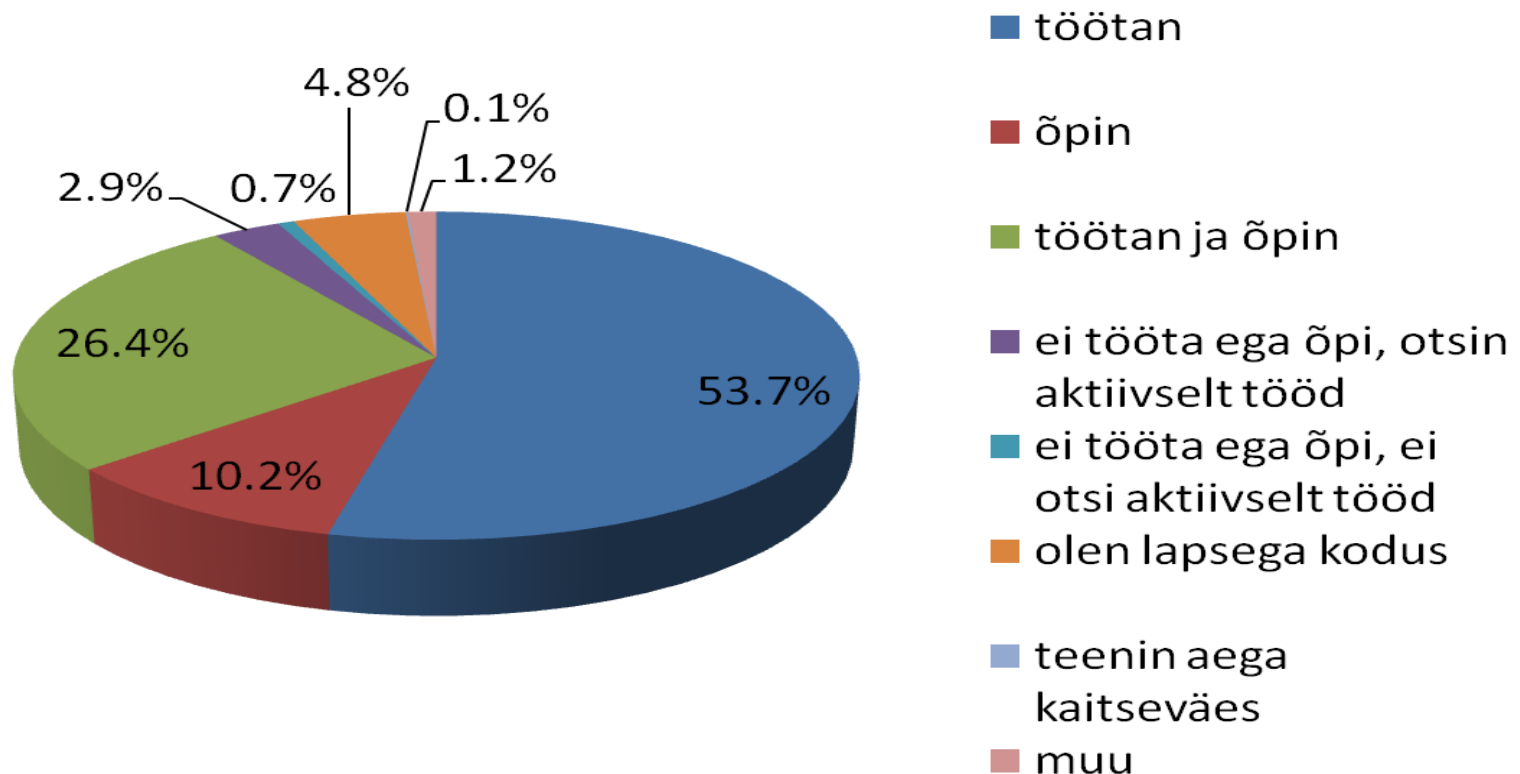
Kutseõppe lõpetajate rakendumine 6 kuud peale kooli lõpetamist, 2007-2009, (%).

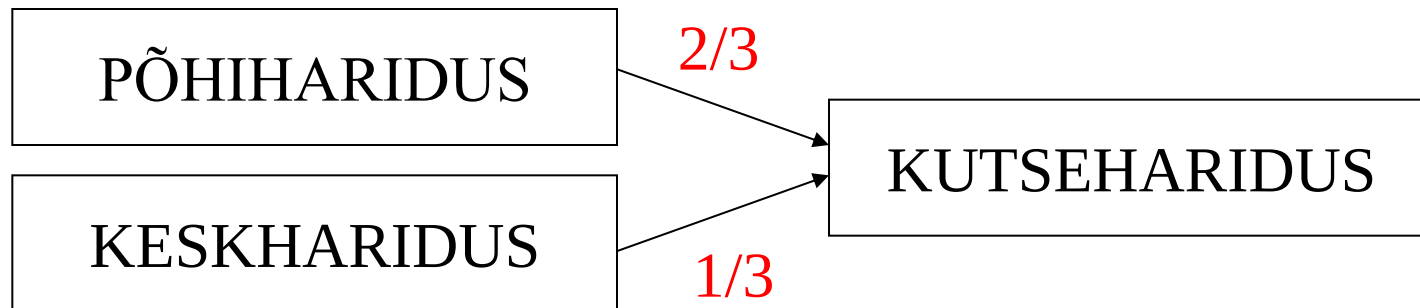
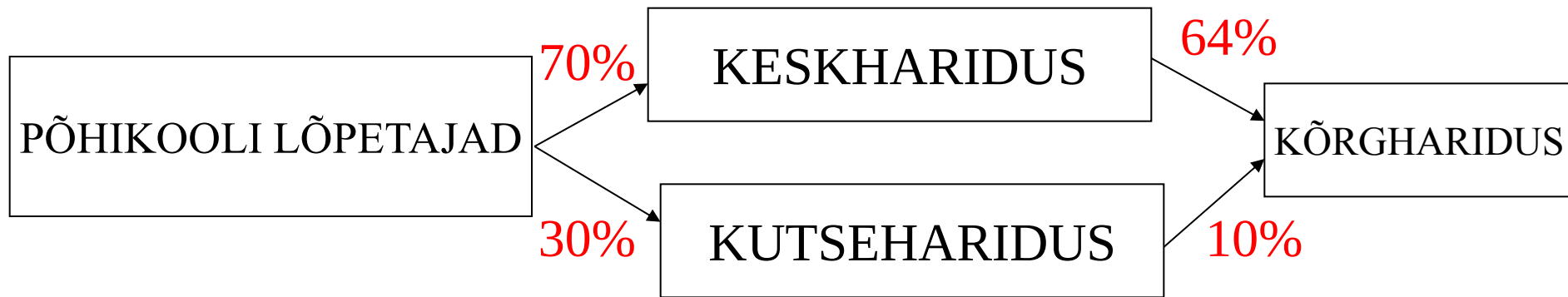
2008/09. õppeaastal kutseõppe lõpetanute rakendus 6 kuud peale kooli lõpetamist, (%).

Lõpetanute tööturustaatus aasta pärast lõpetamist 2010

Noorte haridusvalikud

Järeldused hariduse valdkonnas

Kutseharidus

- Operatiivselt ja väikesete kulutustega tuleks õpetada lihttöötajaid, kes teeksid kõige elementaarsemaid töid. Gümnaasiumidesse viia sisse rohkem kutseõpet.
- Kuna rutiinse töö osakaal väheneb, siis oleks vaja kõrgeltkvalifitseeritud oskustöötajaid (teadmustöötaja), kus peaks lisaks kutsepetsiifilistele oskustele omandama ka üldteadmisi IT valdkonnast jne.

Kõrgharidus

- Tagada hariduse kvaliteet
- Kõrghariduse rahvusvahelistumine

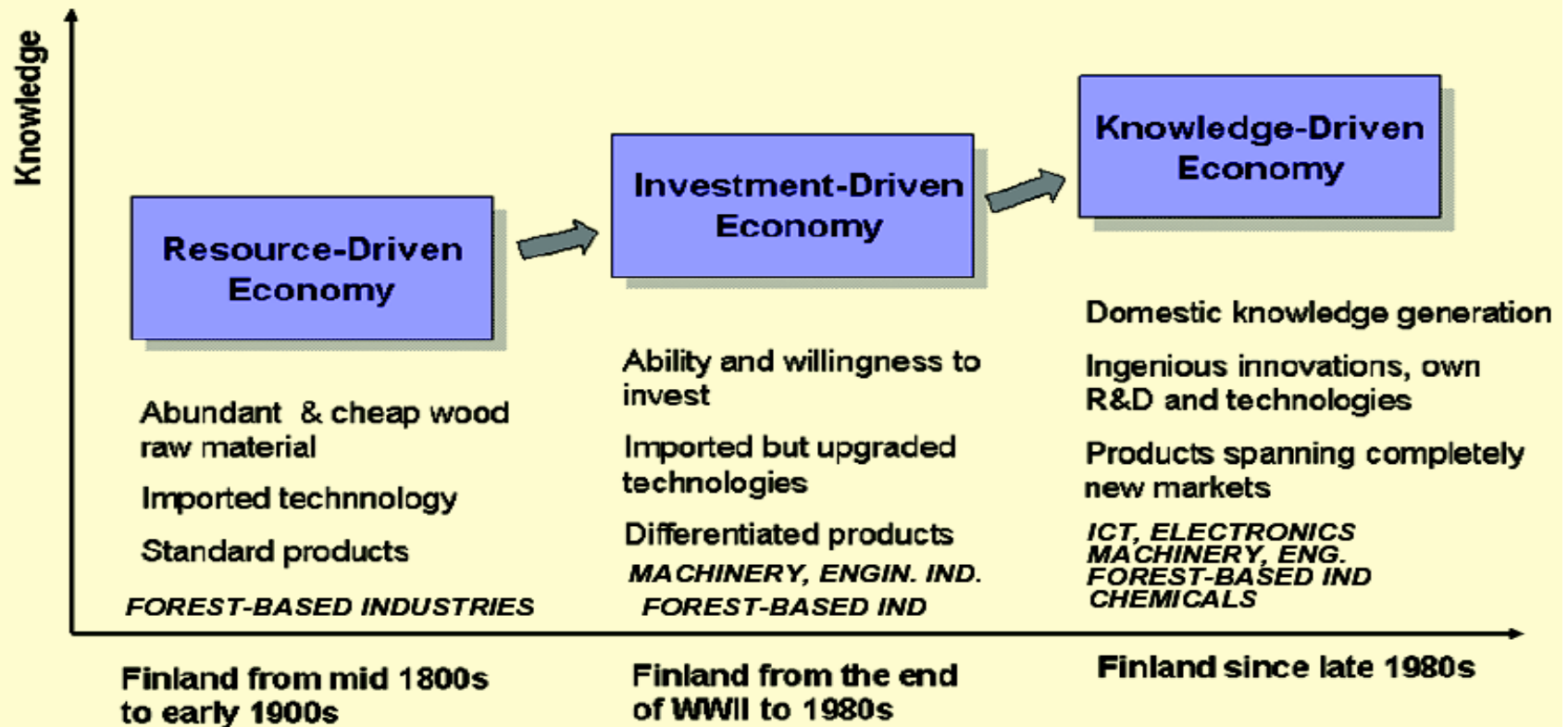
ERISTADA TULEKS TÄNASEST OLULISELT
SELGEMALT KESKKOOLI JÄRGNE KUTSEHARIDUS,
RAKENDUSKÕRGHARIDUS JA AKADEEMILINE
KÕRGHARIDUS

MIS MEID EES OOTAB?

Soome kui teadmiste põhise majandusega riigi kujunemine

World Bank Review Seminar, 16 May 2005, P.Ylä-Anttila and ETLA team

Stages of Industrial and Economic Development in Finland

Source: Adapted from Porter (1990) and Hernesniemi-Lammi-Ylä-Anttila (1995)

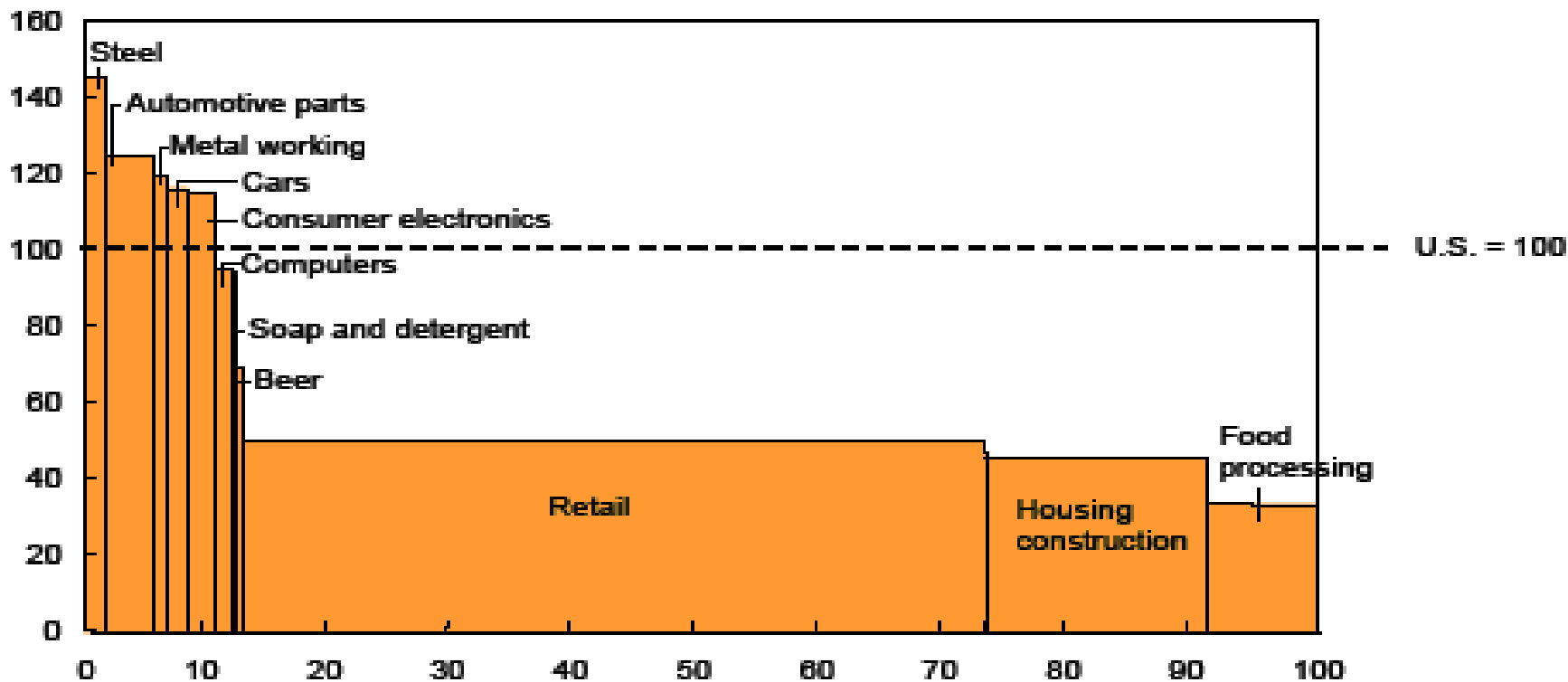
Jaapani duaalne majandus - erinevate majandussektorite suhteline tootlikkuse tase USA-ga võrreldes ning nendes sektorites hõivatute osakaal koguhõivest (Lewis, 2004)

DUAL ECONOMY IN JAPAN

11 Industries

Relative productivity levels

Index U.S. = 100

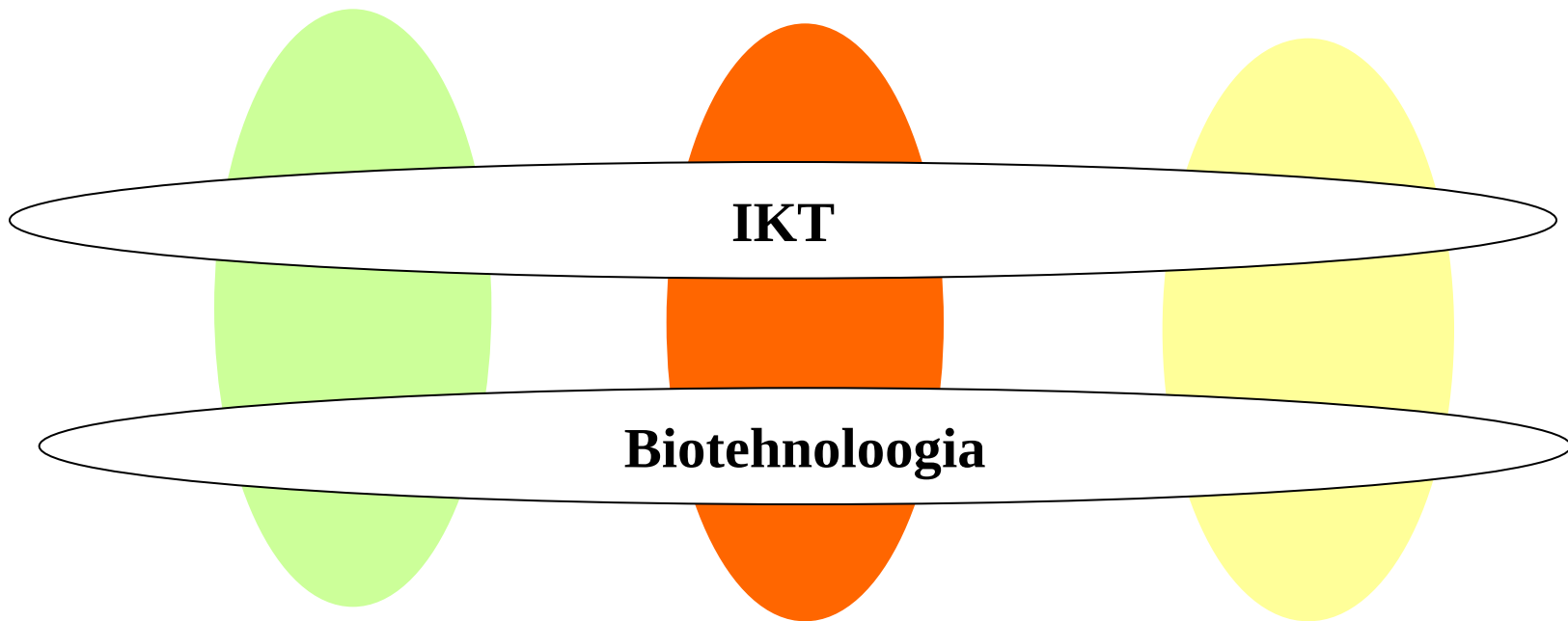
Employment

100% = 12.473 million employees

Kõrgtehnoloogia kombineerimine traditsiooniliste majandusharudega

Traditsioonilised majandusharud

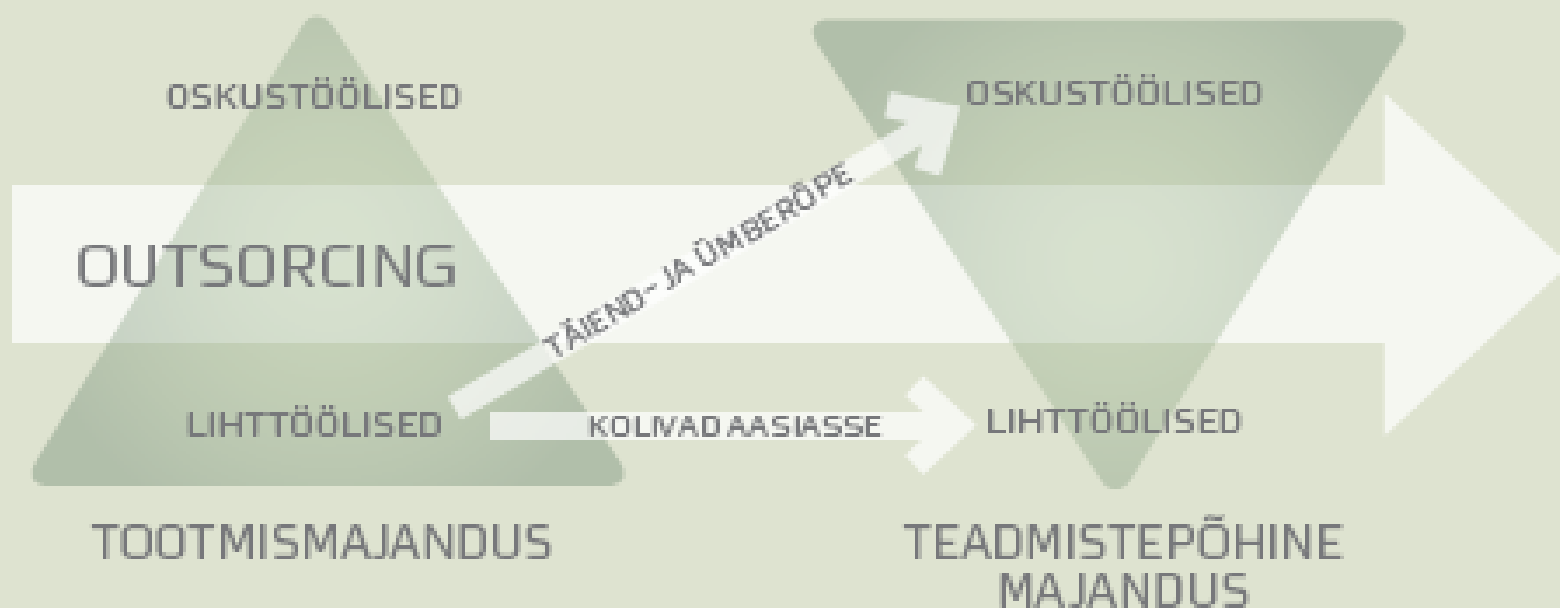
Teenused

**Vajalik kõikide osapoolte koostöövalmidus ja motivatsioon,
asjakohane innovatsioonipoliitika**

JOONIS 2.

TÖÖLISTE PÜRAMIIDI TRANSFORMATSIOON

AUTOR: ANDRES ARRAK

Töötajate arv Eesti avalikus sektoris valdkonniti 2006-2011 (tuh.)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2011-2008
AVALIK SEKTOR KOKKU	162.7	158.3	155.5	158.6	157.7	159.3	3.8
Põllumajandus, metsamajandus,kalandus	1.4	1.2	1.2	2.4	1.8	1.0	-0.2
Mäetööstus	2.6	3.7	3.5	4.2	4.8	4.0	0.5
Elektrienergia, gaasi, auru varustus	7	5.8	5.8	5	6.7	6.1	0.3
Veevarustus; kanalisatsioon; jäätmekäitlus			0.9	1.1		1.6	0.7
Ehitus	1.3	1.6	1				
Veondus ja laondus	10.5	12	10.4	9.8	8.6	10.4	0
Majutus ja tootlustus	2.3	2	1.2				
Info ja side		1.7	1.5				
Kinnisvaraalne tegevus		1.1	1.4	2.1			
Kutse-, teadus- ja tehnikaalne tegevus	2.3	3.2	3.5	2.3	2.8	2.6	-0.9
Avalik haldus ja riigikaitse; sotsiaalkindlustus	39.4	38.9	37.7	36.6	40.2	40.2	2.5
Haridus	54.6	50.6	54.7	57.8	50.8	53.2	-1.5
Tervishoid ja sotsiaaltoolekanne	24.9	25.5	21.5	24.6	26.8	25.5	4
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	11.9	9.2	8.9	7.7	8.3	9	0.1

Muutus
tuhandetes

Allikas: U. Varblane

Töötajate arv Eesti erasektoris 2006-2011 (tuh.)

Muutus
tuhandetes

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2011-2008
ERASEKTOR KOKKU	483.5	497.1	501	437.3	413.2	449.7	-51.3
Põllumajandus, metsamajandus, kalandus	29.7	29.1	24.1	21.7	22.3	25.9	1.8
Mäetööstus	2.6	1.8	2.5	2.2	2.2	2.1	-0.4
Töötlev tööstus	132.3	130.9	134.5	113.4	107.7	119.8	-14.7
Elektrienergia, gaasi, auru varustus	4.3	2.9	2.3	2.7	2	2	-0.3
Veevarustus; kanalisatsioon; jäätmekäitlus	..	1.8	1.4	..	..	2.3	0.9
Ehitus	62.4	80.5	80	57.8	47.6	58.2	-21.8
Hulgi- ja jaekaubandus, mootorsõidukite remont	87.8	86.8	92.1	82.9	80	81.3	-10.8
Veondus ja laondus	46	40.9	39.5	39.9	34.9	37.9	-1.6
Majutus ja toidlustus	19.8	20.3	22.5	19.6	18.5	18.6	-3.9
Info ja side	14.2	11.9	13.8	13.5	11.6	15.7	1.9
Finants- ja kindlustustegevus	7.6	9.3	10.1	10.9	9.3	9.7	-0.4
Kinnisvaraalaane tegevus	9.1	8.6	8.8	7.1	9.1	9.8	1
Kutse-, teadus- ja tehnikaalaane tegevus	15.1	14.4	17	18.2	18.4	20.6	3.6
Haldus ja abitegevused	15.1	17.9	17.1	16.1	18	16.9	-0.2
Haridus	3.9	4.3	5.2	4.7	5.2	3.9	-1.3
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	11.5	10.8	9.6	8.3	7.8	10.1	0.5
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	6.4	8.5	5.9	6.5	6.4	5.4	-0.5
Muud tegevusalad	14.4	16.1	13.8	10.4	10.8	9.4	-4.4

Allikas: U. Varblane

Probleemsed tegevusalad

Tegevusalad, kus palgakasv oli kiirem kui tootlikkuse kasv, kasumlikkus vähenes ja hõive langes

- Tekstiilitööstus
- Riietusesemete tootmine
- Nahatöötlemine ja nahktoodete tootmine
- Kummi- ja plasttoodete tootmine
- Paberi- ja pabertoodete tootmine
- Transpordivahendite tootmine

Probleemsed harud

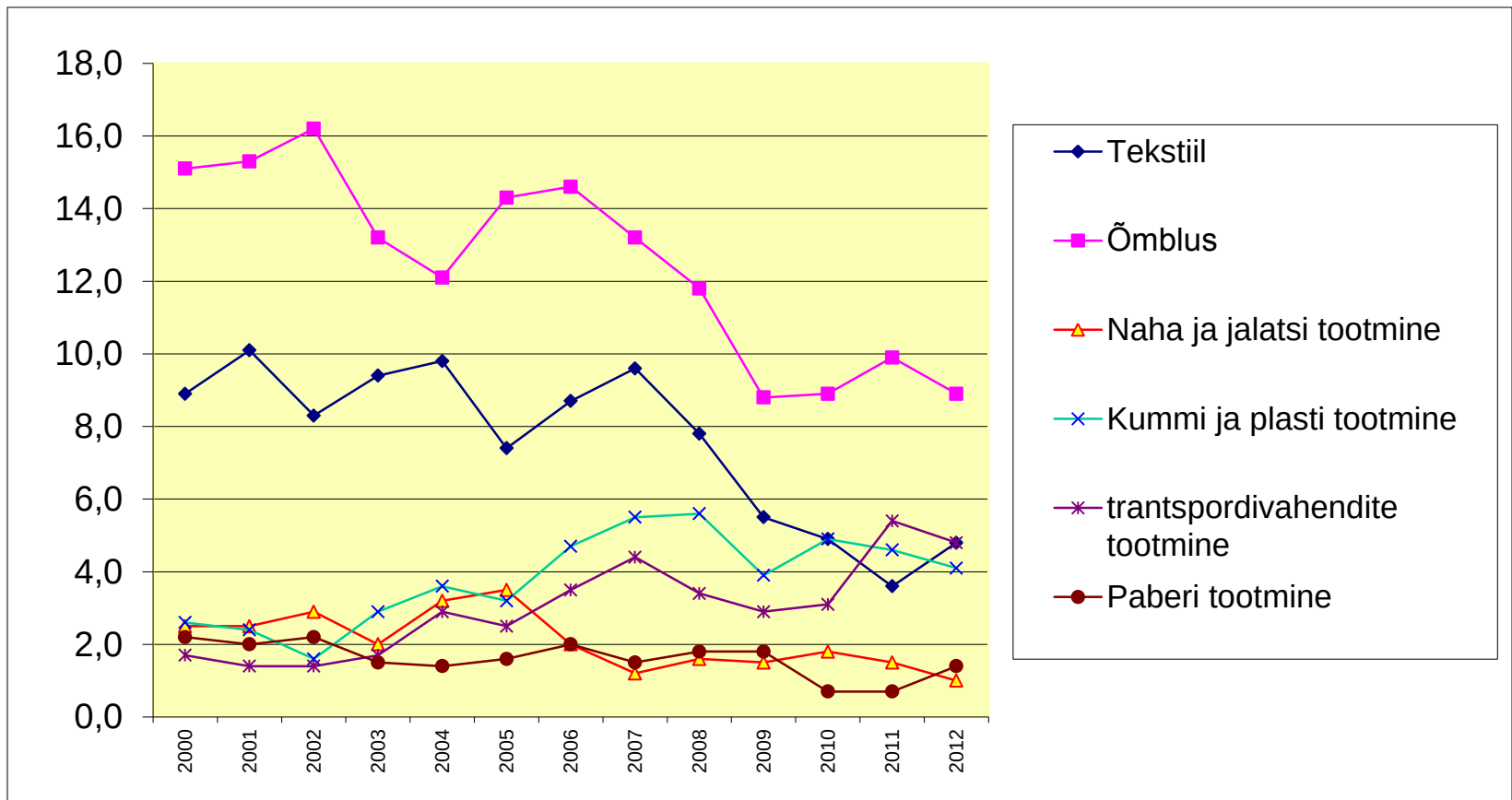
- Puidutöötlemine ja puittoodete tootmine
- Veondus, laondus ja side
- Ehitus
- Ehitusmaterjalide tootmine

Tööhõive probleemsetes valdkondades , kokku (2008)

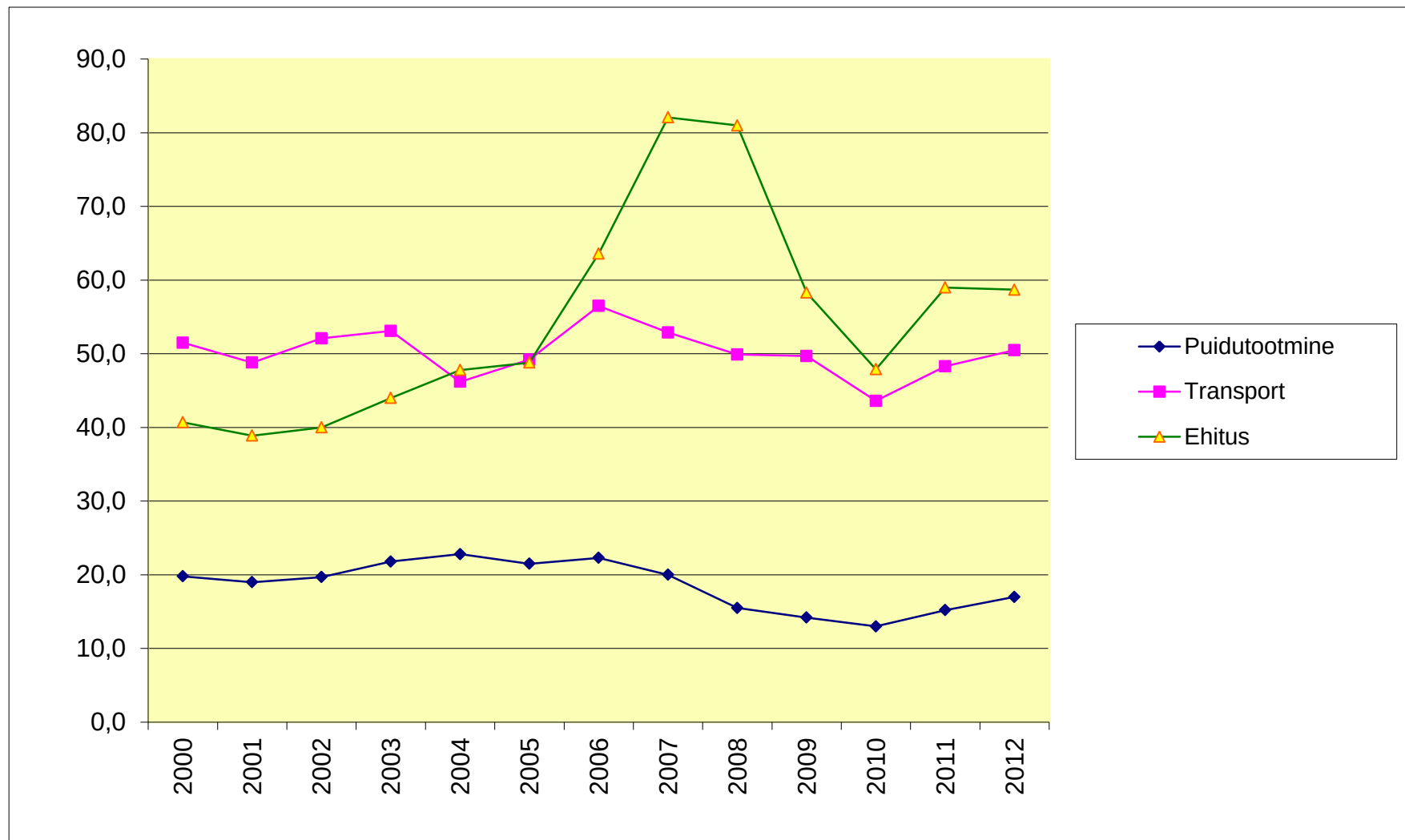
Lääne Viru	35,7
Hiiumaa	35
Pärnu	34,8
Rapla	34,2
Valga	34,2
Järva	33,1
Põlva	33
Saaremaa	32,8
Võru	30,8
Ida Viru	28,5
Viljandi	26,9
Tartu	26,4
Läänemaa	25,8
Jõgeva	19,9

Märkus: % kõigist hõivatutest

Eesti (1)

Eesti (2)

Toote- ja teenuseturge mõjutavad globaalsed trendid (Arengufond, 2009)

Globaalsed megatrendid =
Kasvavad vajadused

- kliimamuutused
- energiaressursside vähenemine
- taastumatute ressursside varude vähenemine
- veevarustuse mured
- kasvav mobiilsus ja ühendatus
- vananemine
- globaalne rahvastikuarvu kasv
- linnastumine
- uued julgeolekuohud

SUURIM KASV
VAJADUSTE JA SOOVIDE
PÕKKEKOHAS

Säästva
energeetika ja
keskkonnatooted

Tervise- ja
heaolutooted

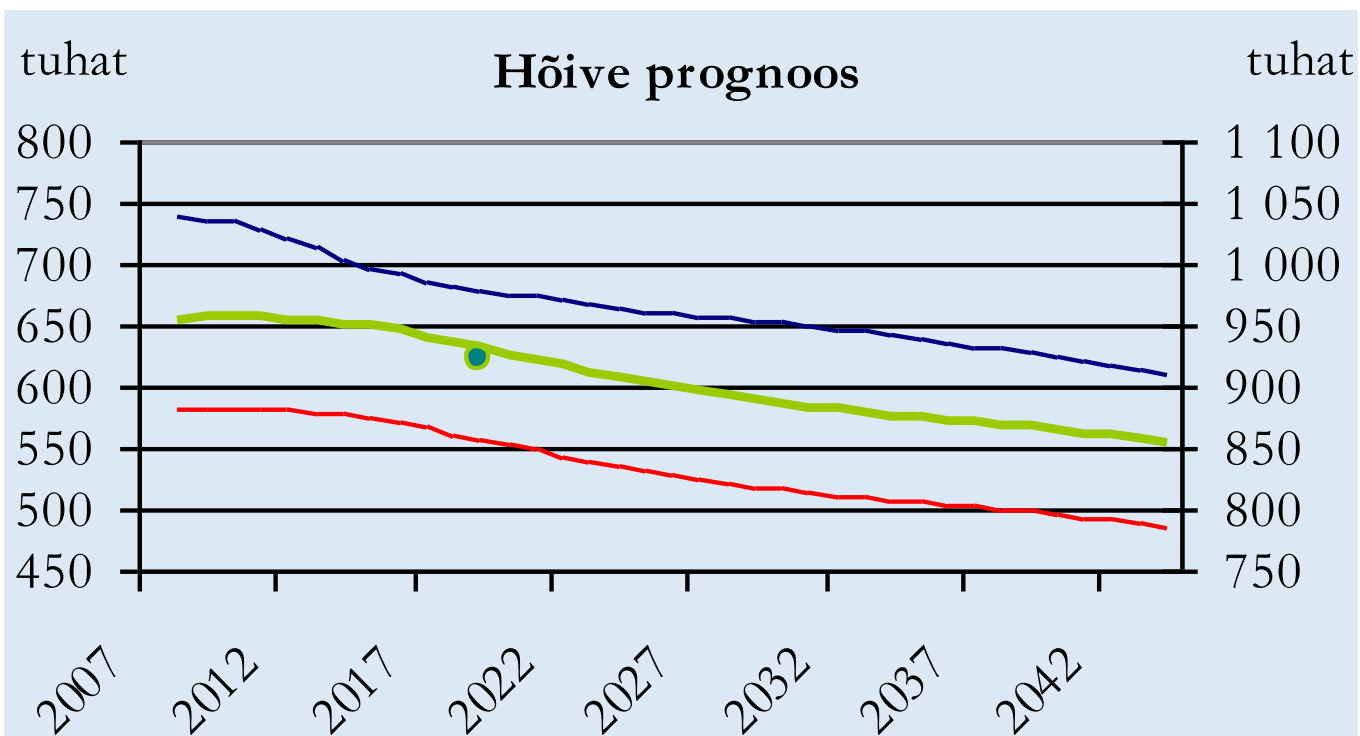
Globaalsed
tarbimistrendid =
Kasvavad soovid

- rikkuse kasv maailmas (pika-ajaliselt)
- samas kihistumise kasv
- tehnoloogiliselt nõudlikum tarbija
- rohelisem tarbija
- terviseteadlikum tarbija
- individuaalsuse ja eristuva ostukogemuse tahe
- kogukonnastumine
- subkultuuride levik
-

EAS ja MKM koos HTM -ga pakuvad välja kasvuala kandidaadid

- **IKT (rakendused ühiskonnas)**
- **Tervise tehnoloogiad ja tervishoiuteenused**
- **Masina- ja sõidukitööstus** (sh laevaehitus, haagised, puiduveoseadmed)
- **Logistika**
- **Keemiatooted** (ehituskeemia, põlevkivikeemia)
- **Innovatiivne majaehitus**
- **Puidu väärindamine**
- **Funktsionaalne toit**

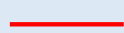
Hõive prognoos (MKM)

Hõive prognoos 2019

2006-2008 tööhõive määrale vastav hõivatute arv

1999-2001 tööhõive määrale vastav hõivatute arv

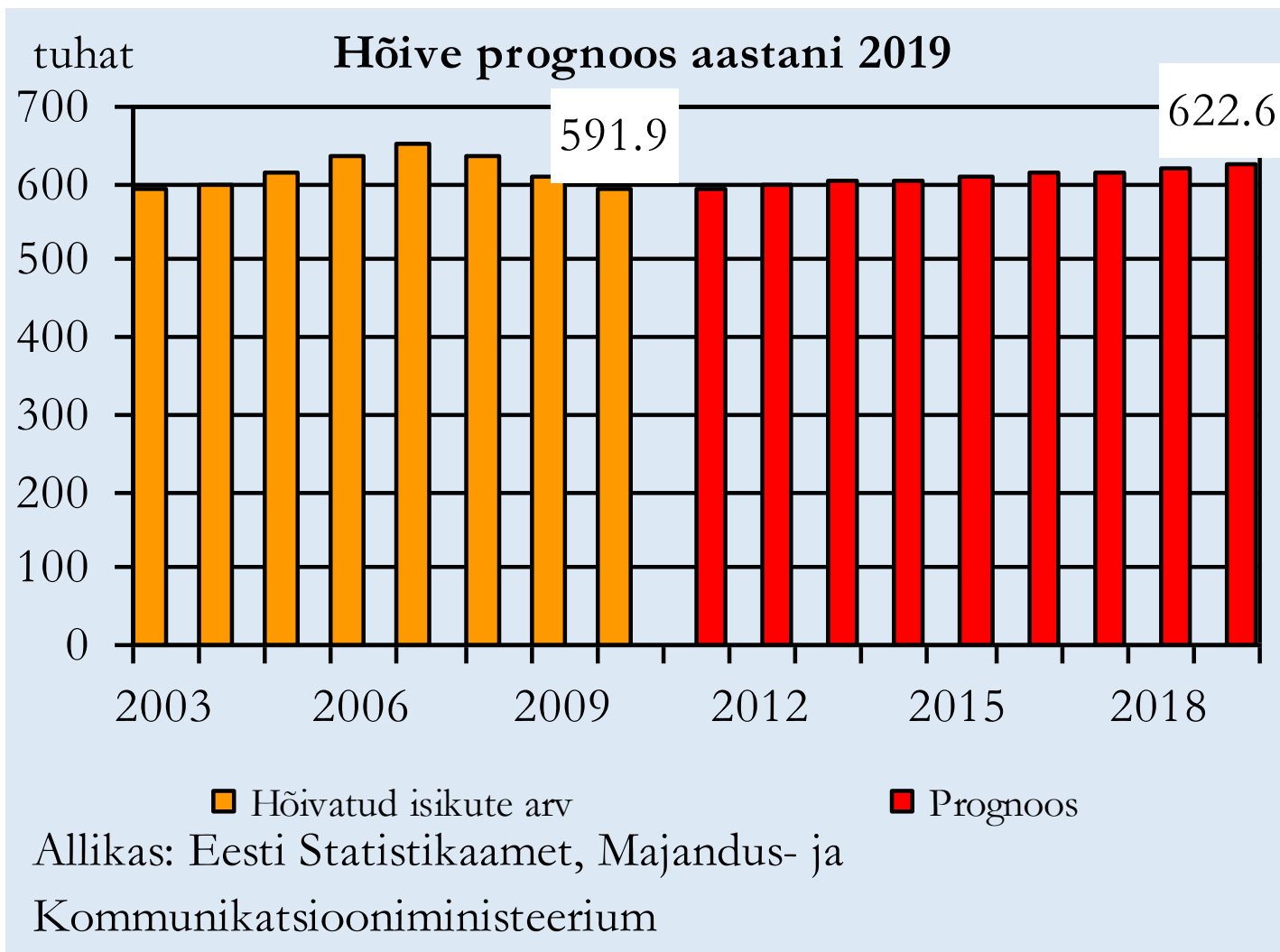

Rahvastik 15-74 (parem skaala)

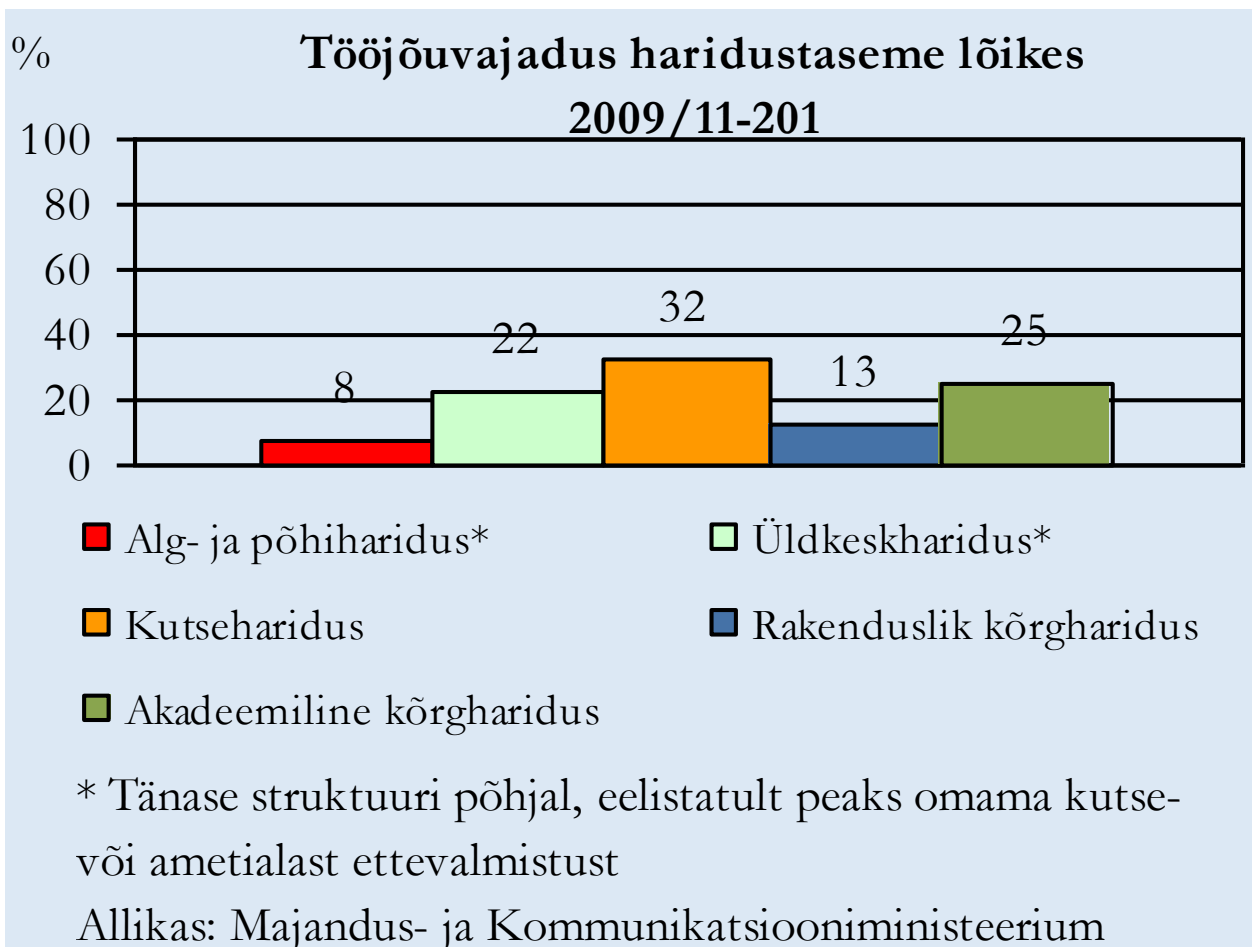
Allikas: Eesti Statistikaamet, Majandus- ja

Kommunikatsiooniministeerium

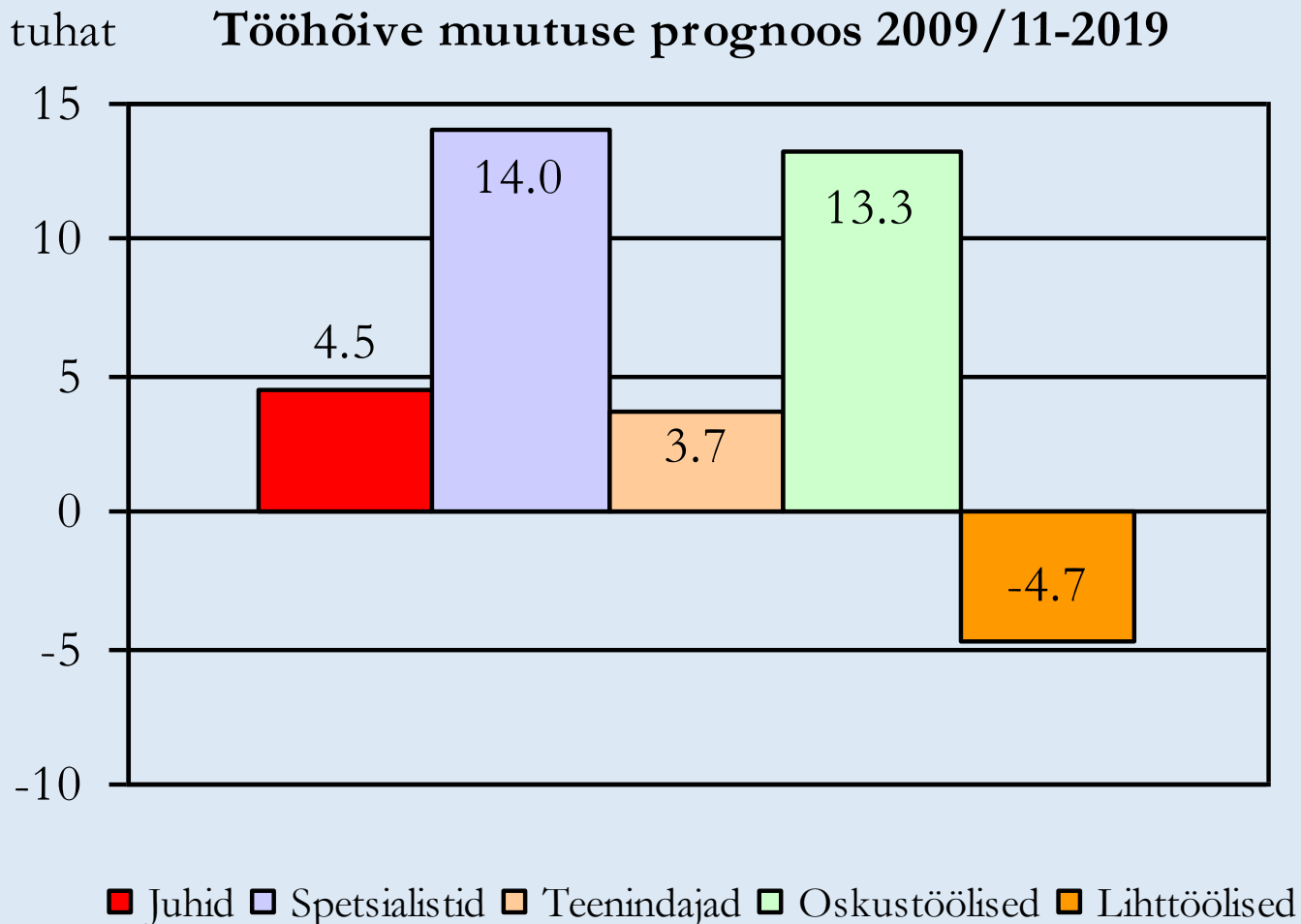
Hõive prognoos (MKM)

Hõive prognoos: haridus

Hõive prognoos : ametialad

Allikas: Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium

Hinnang MKM prognoosile

	Hõive 2008	Hõive 2015	Eesti = Soome	Hõive 2015
Madala lisandväärtusega töötaja kohta		282.6		262.4
..põllumajandus ja jahindus	17.3	20.1	25.8	17
Kalandus	1.1	2.2	0.5	1.6
..tekstiilitööstus	8.4	7.2		7.2
..riietusesemete tootmine	11.2	9.5	3.1	9.5
..nahatöötlemine ja nahktoodete tootmine	1.6	1.9	0.5	1.5
..puidutöötlemine ja puittoodete tootmine	15.9	19.3	7.9	16
..transpordivahendite tootmine	6.5	7.6	6	7.6
Ehitus	79.9	59.5	48.2	50
Hotellid ja restoranid	24.2	24.7	20.7	24.7
Haridus	59.6	56	42.4	56
Tervishoid ja sotsiaaltöö	31.6	40.3	95.6	37
Muu	32.4	34.3	34.6	34.3

Hinnang MKM prognoosile (2)

	Hõive 2008	Hõive 2015	Eesti = Soome	Hõive 2015
Keskmine lisandväärtus töötaja kohta		247.4		250.6
..metsamajandus	7.2	7.4	5.6	6.5
..toiduainete ja jookide tootmine	20.2	17	9.9	17
..kirjastamine ja trükkimine	7	5.9	8.3	7
..kummi- ja plasttoodete tootmine	5.6	5.5	4.2	5
..metalli ja metalltoodete tootmine	15.6	18.6	17.5	18.6
..elektri- ja optikaseadmete tootmine	18	14.5	17	16
..mööbli tootmine. mujal klassifitseerimata tootmine	10.8	12.2	4.7	11.2
Hulgi- ja jaekaubandus	93.5	88.8	83.8	88.8
Muu üürimis- ja äriteenindus	40.9	40	63.9	42
Riigivalitsemine ja -kaitse	38.4	37.5	44.5	38.5

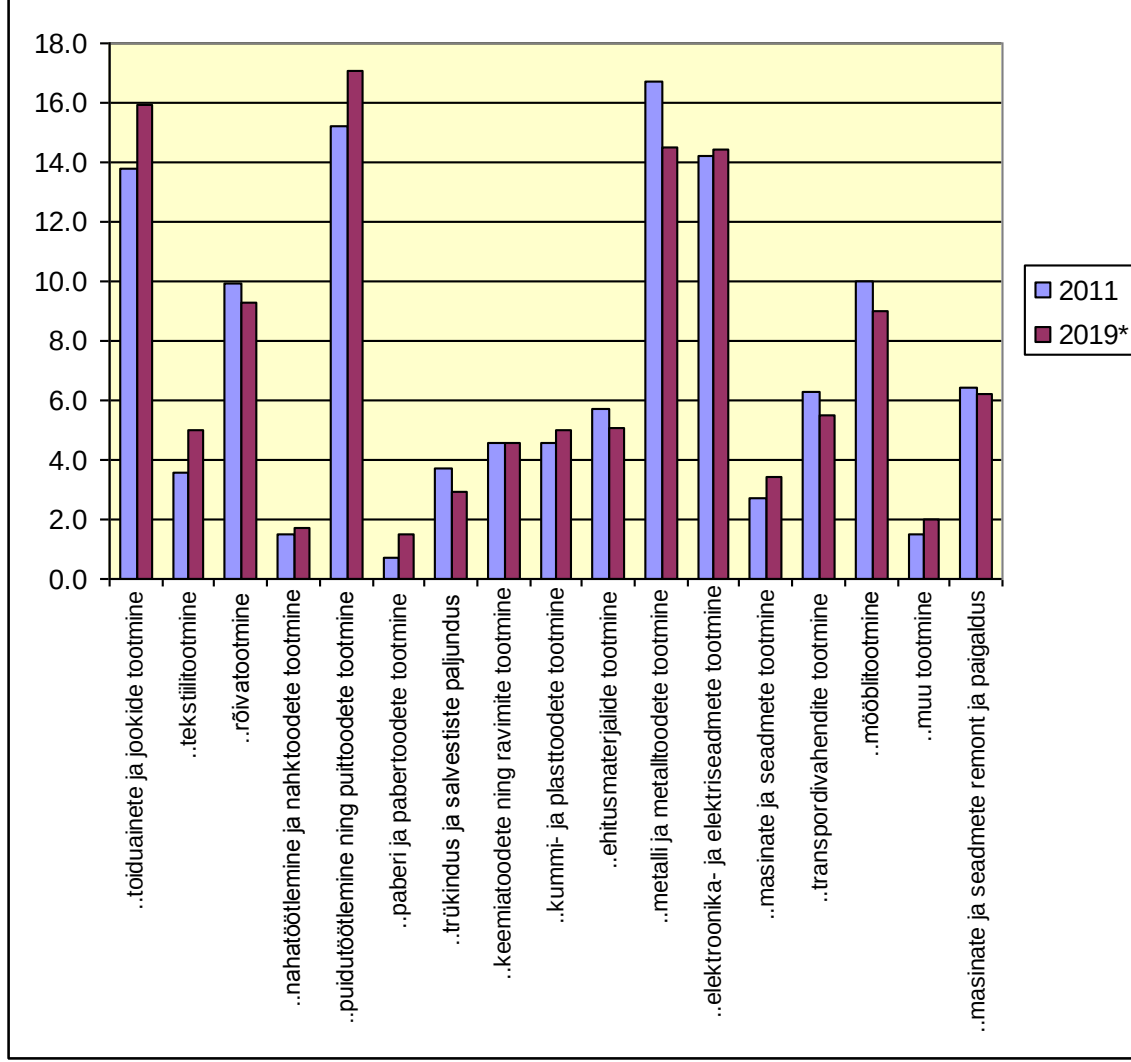
Hinnang MKM prognoosile (3)

	Hõive 2008	Hõive 2015	Eesti = Soome	Hõive 2015
Kõrge lisandväärtus töötaja kohta		107.8		105
Mäetööstus	6	5.2	1.6	5.2
..paberi- ja pabertoodete tootmine	2.4	1.9	7.5	1.9
..kemikaalide ja keemiatoodete tootmine	4.8	4.2	5.5	4.2
..ehitusmaterjalide tootmine	5.6	5.5	4.7	4.5
..masinate ja seadmete tootmine	4.8	4.5	17.8	5.5
Energeetika. gaasi- ja veevarustus	8.9	10	4.2	9
..transport ja transpordi abitegevused	48.5	49	34.9	49
..posti- ja elekterside	7.2	8	10.9	7.5
Finantsvahendus	10.4	8.2	10.5	8.2
Kinnisvara teenindus	11	11.3	10	10
Majandusharud kokku	656.5	637.8		618

Kokkuvõtteks

- Hariduspoliitika peaks toetama ja suunama majanduses toimuvaid struktureid muutusi, mitte nende järel lonkima
- Keskpikas perspektiivis mõjutavad meie majandust väga oluliselt Soome ja Rootsi majandused
- Tulevikus vaja rohkem spetsialiste (kõrgharidus) ja oskustöölisi (kutseharidus)
- Tööjõumahukad töökohad viiakse varem või hiljem Eestis välja
- Traditsioonilised alad jäävad alles kui kasutavad ebatraditsioonilisi ja uuenduslikke tehnoloogiaid

Täna tähelepanu eest!

Proгноос harude lõikes

